

FOTO: JOSEP VINYES

RAMON VINYES, MÉS ENLLÀ DEL “SAVI CATALÀ”

JORDI LLADÓ

Enguany es commemora el cinquantè aniversari de la mort de l'escriptor Ramon Vinyes (Berga 1882 – Barcelona 1952). Amb aquest motiu, l'ajuntament de Berga ha endegat un seguit d'actes, entre els quals una exposició inaugurada el passat 21 de juny sota el títol "Ramon Vinyes, entre Catalunya i Amèrica", que mostra la dilatada trajectòria d'aquest autor, d'abast tan extens i, tanmateix, tan mal conegut. La reedició de la seva obra narrativa, *Tots els contes*, a càrrec de Jaume Huch (2000), saldada amb una bona recepció crítica, desvetllà l'interès per l'autor, que de manera intermitent fulgura en la nostra memòria literària. El mite del *sabio catalán*, personatge de *Cien años de soledad*, retrat fabulat i homenatge de Gabriel García Márquez al Vinyes real que conegué a Colòmbia, ha ajudat al seu coneixement però també l'ha mediatitzat en tant que l'ha presentat com a apèndix anecdòtic d'un altre escriptor. Per tal motiu, pot ser útil repassar les etapes de la seva llarga petja per les lletres catalanes i colombianes, que exposaré amb el títol de la faceta de l'autor que més caracteritzà cadascuna.

DE LA RENAIXENÇA AL MODERNISME: CAP AL SIMBOLISME LÍRIC I LA NOVA TRAGÈDIA. BERGA I BARCELONA (1901-1913)

Vinyes va començar a escriure en la primera dècada del segle XX, com tants escriptors amaratats de la vitalitat de la Renaixença i els Jocs Florals:

ensem en els que presidí Verdaguer a Berga el 1901, on Ramon Vinyes ja presentà poemes. El berguedà tenia un ampli bagatge de lectures (Verdaguer, Maragall, Frederic Soler, Guimerà o Hugo), amb poetes finiseculars francesos o noms com Gorki (llegit a quinze anys) i D'Annunzio, que influí molt en la seva trajectòria. La importància de Berga com a nucli cultural lligat al bisbat de Solsona, poc coneguda, és indeslligable dels orígens de Vinyes, imbuït en l'entorn familiar de les controvèrsies al voltant del carlisme o les idees religioses; pensem en el filòsof berguedà Bonaventura Comellas i Cluet, que amb les seves postures d'avanzada sembla influir en el seu conciudadà. En suma: una lluita entre tradició i progrés, emmarcada en el catalanisme puixant; com recordà el 1945 dins el conte "El noi de Bagà", Vinyes participà en la campanya de la *Solidaritat Catalana*, el 1907. Els seus treballs lírics a la publicació berguedana *El Cim d'Estela* (entre 1905 i 1907) mostren la influència del simbolisme, el decadentisme i el regeneracionisme esteticista de D'Annunzio. Mentrestant, els drames que sota el mantell catòlic estrenà al Berguedà (*El calvari de la vida*, 1904, *Les boires*, 1906), traspuen l'influx del modernisme, des de Raimon Casellas i Santiago Rusiñol fins a una lectura que l'impactà en una revista on ell trametia col·laboracions: *Solitud*, de Víctor Català, publicada a *Joventut*.

Amb aquesta embranzida contemplem Vinyes ben ubicat a Barcelona el 1908, decidit a fer el pas cap a l'escena amb unes concepcions ajustades al

noucentisme naixent, i al regeneracionisme que Manuel de Montoliu i Gabriel Alomar preconitzaven a les pàgines d'*El Poble Català*. A la conferència *De la tragèdia* (1908), en un cicle presidit per Adrià Gual a la Nova Empresa de Teatre Català, apostà per la renovació del més elevat dels gèneres dramàtics, falcada en quatre pilars del parnàs modernista (Ibsen, Hauptmann, Maeterlinck i D'Annunzio), amb els grecs, Shakespeare i Schiller com a baules essencials i Hugo i Guimerà com a precedents. Pouant en Nietzsche i el nihilisme de Schopenhauer, projectà un teatre d'alt contingut i lirisme extrem, amb personatges que sintetitzessin l'heroisme que commogué la multitud. La fita fou el poema escènic en quadres com *Al florir als pomers* (1910, premi Teatràlia, estrenada al Teatre Romea) o *Rondalla al clar de lluna* (1912), i en una inèdita tragèdia bíblica (*L'arca i la serp*, 1908) amb ressons de la *Salomé* d'Oscar Wilde i el culturalisme de D'Annunzio.

La seva fama a Barcelona es forjà en la transgressió temàtica i l'experimentació formal de diverses proses líriques o poemes, singularment a la "Pàgina literària" d'*El Poble Català* o en *L'ardenta cavalcada* (1909), prosari publicat per "L'Avenç" on aplegà enlluernadores estètiques finiseculars. Era l'assumpció d'un artífici que el feia creador de "realitats inexistents", als antípodes de l'espontaneisme de Maragall, com observà el crític Alexandre Plana, amb una postura voluntàriament extrema. Tot i col·laborar en òrgans teatrals catòlics (publicà a la revista i Biblioteca de *L'Escon*), creixé la seva fama de "maleït", derivada del sensualisme d'algunes composicions i la freqüentació de certa bohèmia amb figures que, com ell, havien fet el salt del Berguedà al cap i casal: Elena Jordi, amb qui interpretà *Salomé* el 1911, o l'actor i poeta Ramon Tor, paradigma d'actor que tant plaïa als modernistes com a Eugeni d'Ors. Després de la Setmana Tràgica i la desaparició de la "Pàgina Literària" d'*El Poble Català*, coronada per l'allunyament de l'escena, es reclougé en un pessimisme que el féu decidir a

abandonar la literatura i partir a Amèrica per dedicar-se al comerç: era el 1913, quan els gustos del noucentisme i la crisi de l'escena catalana —desconfiada vers propostes com les de Vinyes— condicionaven la seva posició. L'exili voluntari començava.

EL CRÍTIC I EL TEÒRIC TEATRAL PROLITERARI. COLÒMBIA (1913-1925)

Després de dos anys d'aclimatament a Colòmbia, Vinyes fundà el 1915 a la ciutat caribenya de Barranquilla una llibreria en comandita amb dos altres catalans: Xavier Auqué i, des de 1918, el pedagog i geògraf Pau Vila, que del 1915 ençà havia residit a Bogotà. La tertúlia de l'establiment catalitzà les inquietuds d'una colla de lletraferits caribenys, i derivà en la fundació d'una revista (*Voces*, 1917-1920), que arribà a la seixantena de números. Allà el nostre escriptor revelà —usant un castellà fluid amb equilibrades dosis de lirisme— una brillant faceta de crític i assagista, que, sense renunciar a un impressionisme de base modernista, tenia el model en Eugeni d'Ors, amb qui es cartejà arran de la revista, i de qui traduí àmpliament el *Glosari*.

En la llunyania seguia connectat amb la realitat catalana: *La Revista* (que es féu ressò de la seva tasca i li publicà poemes) o *Quaderns d'Estudi*, són publicacions catalanes que divulga a través d'escrits de López Picó o Riba, entre d'altres, mentre l'admiració per Carner confirma una evidència: no era antinoucentista com podria pensar-se de la marxa de 1913 o de la col·laboració amb un anti-fabrià *El Correo Catalán*. Ho corrobora el to irònic de les editorials i notes de *Voces*, autèntica medul·la de la publicació. Amb un eclectisme selecte que remet a López Picó, acceptà, sense menysprear altres opcions, el classicisme depurat del noucentisme, que té un reflex en l'antibarroquització de la pròpia poesia d'aquests anys: la "Cançó" que publicà el 1917 a *La Revista*, n'és un clar exemple.

Teatralment Vinyes amplià el seu cànon amb autors com Claudel, Synge o Àndrejev, dins la fidelitat a una escena ultraliterària, on D'Annunzio continuava ocupant una posició privilegiada. D'altra banda, els experimentadors com Jacques Copeau, Max Reinhardt o Gordon Craig l'inquietaven, entre la fascinació per les seves possibilitats i el rebuig al predomini del "plasticisme". Per contra, *Voces* divulgà les avantguardes poètiques i les novetats del continent americà, on la revista tenia ressò.

Desapareguda *Voces*, fundà la publicació *Caminos*, el 1922, any en què es casà amb la barranquillera María Salazar i emprengué un viatge a Catalunya per instal·lar-s'hi. L'incendi de la llibreria el 1923, determinà un nou retorn a la ciutat d'adopció, on se significà pels escrits al diari *La Nació*: el contingut d'alguns editorials determinà, el 1925, una mesura d'expulsió per part del governador del departament de l'Atlàntic, amb el subsegüent retorn a Catalunya, on restà fins al 1929.

En aquests anys mantingué una relació lateral amb la cultura catalana, malgrat escriure a publicacions berguedanes i redactar *Llegenda de boires*, poema escènic influït per D'Annunzio, Claudel i la tradició modernista, entès dins l'aposta pel teatre poètic del tombant de dècada a càrrec d'autors com Ambrosi Carrion, Ventura Gassol, Josep Maria de Sagarra o Carles Fages de Climent. Antics poemes antologats per Alexandre Plana, aparegueren traduïts durant aquests anys al francès, italià i alemany, fet que el confirmava dins el nostre entorn literari com a poeta o líric d'un altre temps.

LA REAPARICIÓ CATALANA. EL DRAMATURG INNOVADOR I EL POLEMISTA: ENTRE EL TEATRE I LA CRÍTICA, L'ESTÈTICA I EL COMPROMÍS (1925-1939)

L'etapa que va des de l'expulsió de 1925 a l'exili iniciat el 1939 conforma un període essencialment català dins la trajectòria de Vinyes, mal-

grat l'estada a Colòmbia entre finals de 1929 i mitjan 1931, quan, esperonat per la República, decidí de retornar. En aquests anys fou el teatre l'imant a l'entorn del qual girà el seu interès: com a autor però també com a crític, teòric, polemista i informador de tot allò relacionat amb l'escena. En suma: el ressò de les poesies i proses líriques anteriors quedà relegat.

L'estrena de *Llegenda de boires* al Teatre Romea per la companyia de Josep Canals (1926) i la polèmica que suscità (amb Sagarra, el qual desqualificà durament l'obra com a romanalla dannunziana), el resituà dins l'entorn català, on fou recolzat per la penya de Can Vilaró i publicacions com *L'Esquella de la Torratxa* i *La Nau* (amb Lluís Capdevila, Ambrosi Carrion, Ignasi Iglésias o Antoni Rovira i Virgili). Vinyes i el seu entorn pressionaren l'empresari Canals, fins que, el gener del 1929, el drama *Qui no és amb mi...* fou estrenat al teatre Novetats amb gran èxit.

L'autor es prodigà en intervencions crítiques en pro d'una modernització teatral basada en tres eixos: a) rebuig de la dramaturgia de gust burgès: el teatre en vers sagarrià, la comèdia de Carles Soldevila o propostes més comercials; b) vindicació de la tradició arraconada per programadors i crítics: bàsicament la triade Guimerà-Iglésias-Rusiñol, que evoca com a conformadora d'un període elevat; i c) proposta d'exemples forans, basada en la seva gran informació, amb accent en dramaturgies com l'alemanya (Brecht com a nom destacable), russa, txeca, nord-americana, polonesa i irlandesa. En suma, una dramaturgia innovadora amb base literària, que defugís el realisme amable: la conferència *Teatre Modern* (1929), pronunciada a l'Ateneu Polytechnicum en el si de l'Associació Obrera de Teatre, compendia els seus punts de vista del període.

La defensa d'una dramaturgia transcendental i de figures com Ibsen o Guimerà provocà que certs sectors associessin Vinyes al tràgic de principis de segle, però ell ja havia iniciat una renovació basada en el grotesc, paral·lela a experièn-

cies d'arreu d'Europa: l'expressionisme, la meta-teatralitat de Pirandello i altres autors italians, la dramaturgia de *ninots desllorigats*, com dins Valle-Inclán, i, doncs, un sentit tràgic embolcallat d'humor absurd que l'acosta a un existencialisme de preguerra amb vernís mundà. *Viatge* (1927, estrenada en castellà al teatre Talia) encarna amb nitidesa aquesta via, que aplega lirisme i farsa, en paral·lel, també, amb Jean Giraudoux. L'obra (que reelabora fets autobiogràfics i conté un antiburgèsisme idealista) és la seva aportació dramàtica més interessant de la dècada.

Una altra via de modernització va ser mostrar la marginalitat, característica d'entreguerres i connectada amb els principis de segle. Així, el to externament frívol d'una peça amb un boxador de coprotagonista (*L'adolescent dels ulls d'or*) o la confrontació d'un pagès de muntanya als baixos fons de Barcelona dins *Peter's Bar*, drama estrenat l'octubre de 1929 al Teatre Nou per la companyia de Josep Maria Trias i Enric Borràs —que encarnava un nou Manelic derrotat per la "Terra Baixa". L'estrena tingué una doble recepció: se'n criticà l'estil i l'allargassament, però s'hi copsà l'ambientalisme modern, subratllat per l'escenografia avantguardista d'Àngel Fernández, molt impactant. Aquest amic de Vinyes era, conjuntament amb l'autor i actor Enric Lluelles, l'ànima de l'Associació de Teatre Selecte, que intentava —recolzada pel nostre escriptor— bastir una alternativa a l'escena professional a l'ús.

Diverses circumstàncies —entre les quals una certa decepció literària— semblen haver influït en el retorn al país americà el novembre de 1929. Els comiats efusius revelen que havia aconseguit l'estima d'un ampli espectre d'escriptors, des dels veterans del modernisme fins a joves de l'associacionisme obrer o cultural, inquiets per la seva informació i entusiasme. Prova evident n'era l'edició col·lectiva d'homenatge de *Qui no és amb mi...*, que constituí, amb *La llotja* de Josep Millàs-Raurell, la peça emblemàtica d'una alternativa al predomini de Sagarra i Soldevila. L'edició de

Peter's Bar, el 1930, i la publicació d'alguns articles corroboren la voluntat de continuïtat, palesa en els quaderns crítics en català iniciats a Colòmbia el mateix any. Després d'abril de 1931, semblava obrir-se un horitzó ampli per a un escriptor no llunyà a instàncies esquerranes.

Tot i ingressar el 1931 a l'ajuntament de Barcelona presidit per un contertulià de Can Vilaró (Jaume Aiguader) i escriure en òrgans com *Justícia Social*, de la Unió Socialista de Catalunya o *La Humanitat*, propera a Lluís Companys, qüestionà la superficialitat dels nous polítics respecte dels afers culturals i teatrals. La seva fita (com ho mostra el setmanari que dirigí —*El Carrer*— o els nombrosos escrits a *L'Esquella de la Torratxa*) era novament l'art de les taules. S'acostà al teatre social en obres com *Un amo*, estrenada el 1932 al Centre de Dependents del Comerç i la Indústria, i representà en cercles d'aficionats *Racó de xiprers* (1932, estrenada el 1927 a Puig-reig) o el drama mariner *La Creu del Sud* (1933). La companyia de Mercè Nicolau —que des del 1934 gaudí de l'ajut de la Generalitat— li estrenà comèdies com *El noble i l'hostalera* (1933, Teatre Barcelona), comèdia d'aristòcrates amb accent republicanista, i *Els brillants de l'oncle* (1934, Teatre Català de la Comèdia – Poliorama, editada com a *Fornera, rossor de pa*, 1934). Tingueren, però, un ressò escàs, malgrat que la segona obtingué el premi Fastenrath el 1936. Durant aquests anys edità sis peces, conjuntament amb una traducció de Balzac —*La pell de xagrí*—, i la seva versió de *La fleur de pois* d'Edouard Bourdet, cotraduïda amb Francesc Oliva i estrenada al Teatre Espanyol per Josep Santpere. Com a *Peter's Bar*, el tema hi era polèmic: l'homosexualitat.

Però el camí més personal de l'autor era la farsa, el distanciament iniciat a *Viatge* que li exigia un grotesc integrat al nihilisme de l'època. L'acostament a la Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur (FECSTA), comandada per un ambiciós Lluís Masriera que hi aportava l'experiència de la Companyia Belluguet emmirallada

en Jacques Copeau, coincidí amb el decantament cap a aquesta orientació. Cap a 1934-1935, en comunió amb aquests elencs, enllestí peces com *Els qui mai no s'aturen* (1934), *Entre dues músiques* (1935), *Li deien germà Congre* (1935), *Ball de titelles* (1936) i *Fum sobre el teulat* (ja acabada el 1935, però no estrenada fins al 20 de gener de 1939 a Barcelona, poc abans de partir a l'exili). En aquestes obres sura l'escepticisme i l'humor amarg del millor Vinyes, que reprendrà a la narrativa de postguerra.

A la guerra civil, l'escriptor berguedà bandejà l'escepticisme i, colpit per les lliçons d'urgència d'Erwin Piscator, l'innovador dramaturg alemany present a Barcelona el 1936, s'abocà a un compromís que no exclouïa la denúncia vers l'anquilosament burgès a les taules "en plena lluita revolucionària", com acotà en una lúcida crítica. Enquadrat en l'"Agrupació d'Autors Catalans", s'adherí al front cultural antifeixista i adoptà postures colpidores com en un poema dedicat al bombardeig de Guernica, el 1937, o en peces com el "moment de guerra" *Comiats a trenc d'alba*, representat en diversos àmbits bèl·lics i de rereguarda, el 1938. Però també advocava per la normalitat d'una cultura en perill: la seva tutela a la Penya Oasi (on tractà poetes com Agustí Bartra) subratlla aquesta voluntat d'enfortiment cultural a les mateixes portes del franquisme.

L'EXILI I EL DARRER RETORN: ENTRE LA SALVAGUARDA DEL TEATRE I EL DISTANCIAMENT CRÍTIC I NARRATIU (1939-1952). FRANÇA, COLÒMBIA I ÚLTIM RETORN CATALÀ.

Partit de Barcelona el 24 de gener de 1939, Vinyes travessà la frontera pocs dies després i s'instal·là amb d'altres escriptors a la caserna de bombers de Tolosa, on romangué fins al mes de març en què emprengué una estada de tres mesos a París: allà connectà amb figures de l'exili com Ventura Gassol, i tractà personalitats com Pierre

Vilar o Claude Simon. El juliol retornà a Tolosa, on acompanyà fins a la mort Alfons Maseras, el vell company del modernisme. En aquests mesos maldà per no desvincular-se de l'oficialitat cultural dins l'exili —les reticències vers el Grup de Roissy, per exemple, són reveladores. També és significatiu que efectués gestions —testimoniades en cartes i colpidors diaris de l'època— per anar cap als països que acollien els nuclis literaris més actius: Mèxic o Argentina. Però amb l'agreujament de la situació internacional, retornà cap a Barranquilla, via París i Le Havre, el febrer de 1940.

En aquest període s'accentua la seva dicotomia: d'una banda, la preservació del llegat català, significativa en *Arran del mar Caribe* (1944), peça amarada d'elements narratius que es debat entre l'elegeria i el desarrelament d'una família catalana a la Guajira: el tròpic descarnat. L'autor connectà amb revistes de l'exili com *Catalunya* (Buenos Aires), *Germanor* (Santiago de Xile) o *Lletres de Mèxic*, on trameté contes que mostren similar dialèctica entre l'uropeu profund que, colpit per Amèrica, adopta la ironia envers la pròpia visió cultural. Era una via paral·lela a Pere Calders (*Aquí descansa Nevares*), Lluís Ferran de Pol (*La ciutat i el tròpic*) o Avel·lí Artís "Tísner" (*Paraules d'Opton el Vell*). Amb una diferència, però: Vinyes havia "descobert" Amèrica el 1913, i el 1914 ja havia publicat a *El Correo Catalán* un poema d'ambient americà; com a principis dels anys vint s'amarà del corrent tel·lúric en escriptors joves com García Herreros, el seu col·lega de *Caminos*, per exemple. Però, com ha estudiat Jacques Gilard, Vinyes s'americanitzà sense renunciar a la càrrega d'ironia que aplicava també a l'uropeïtat, i així entroncà amb el naixent "realismo mágico".

El recull de contes *A la boca dels núvols* aconseguí el premi Concepció Rabell als Jocs Florals de Bogotà (1945) i s'edità l'any següent a la col·lecció "Catalònia" de Mèxic, impulsada per Avel·lí Artís: a la seva publicació *La Nostra Revista*, el berguedà escrigué diversos articles, i el 1947 s'edità també a Mèxic *Pescadors d'anguiles*, una farsa piran-

delliana contra les dictadures. Dins *A la boca dels núvols*, batega la llarga experiència de Vinyes: l'elegia berguedana tenyida de grotesc gòtic ("L'albí") o els inicis literaris ("Records a l'alba"), el món trepidant d'entreguerres ("L'assassinat de Jacobé Wharton"), l'exili de París ("El gos de Mlle Martineau"), o el xoc cultural dut a l'absurd que remet al realisme màgic de preguerra en Traval o Bontempelli: "El noi de Bagà", per exemple, on un vell seminarista troba el sentit de la seva vida en una vicunya. En aquests contes sorprèn un aparent però lliure descordament, una confusió a posta entre el narrador i l'autor i, en definitiva, un domini del gènere que no n'exclou una original transgressió, ben connectada amb el fons dels relats.

La col·laboració a diaris locals com *El Heraldó* o *Crónica* fou fecunda i possibilità el contacte amb companys com el contista José Félix Fuenmayor, el seu fill Alfonso, Germán Vargas o, ja a fi de dècada, un jove García Márquez, dins el que a posteriori fou denominat "Grupo de Barranquilla". Vinyes hi era el "*hombre que ha leído todos los libros*", com apuntà algú ja en el llunyà 1918, és a dir, un mentor que aconsellava en autors, en perspiciàcia i en sentit comú; d'aquí que García Márquez reconegués el mestratge del "*sabio catalán*" que tutelava els "*muchachos despotricadores*", mentre el mite de Macondo —nom que plaïa a l'autor berguedà— s'anava bastint. Vinyes llegí les primeres versions inèdites de les novel·les del colombià i inicià el grup en un Faulkner que coneixia des dels anys trenta. Tant en la seva narrativa com en els seus al·licionaments, altre cop destaca la seva tasca de guia cultural, tan imbuïda de l'artistarquia de Gabriel Alomar i D'Annunzio, o del mandarinatge d'un Ors.

Però el seu desig era retornar a Catalunya; les gestions del seu germà Josep Vinyes possibilitaren la lectura al teatre Romea d'*Arran del mar Caribe* i, estimulat per la possible estrena, retornà el 1950 a Barcelona, però l'obra no s'escenificà. En els darrers anys de la seva vida patí una forta afecció cardíaca, però maldà per coronar la seva

obra i assistí, en sessions d'homenatge, a la represa de *La Creu del Sud* (Berga, 1950), de la darra versió de *Racó de xiprers*, el mateix any a Gràcia; i quinze dies abans de la seva mort, a l'estrena d'una comèdia satírica (*El bufanúvols*, 1952) a Cerdanyola. En aquesta peça d'aparença intranscendent posa en ridícul una aristocràcia dubtosa enfront de la naturalitat rural. Vinyes s'hi mostra fidel al que cohesionava bona part de la seva obra: l'elegia —disfressada sovint en grotesc— d'un imaginari preindustrial, que adquireix maduresa en el distanciament d'algunes obres dels trenta —satíriques de la nova societat mediàtica i demagògica com *Ball de titelles*— i en la narrativa comentada de postguerra.

CLOENDA (DESPRÉS DE 1952): MEMÒRIA I VIGÈNCIA

A hores d'ara, Vinyes roman pràcticament desconegut o, pel cap baix, se'l considera un autor menor, malgrat operacions de rescat iniciades en la biografia de Pere Elies i Busqueta (escrita el 1972) i en els diversos treballs d'investigació de Jacques Gilard (especialista del seu vessant americà), Jaume Huch (investigador dels anys joves de l'autor) i l'autor d'aquest article, que aborda especialment dins la seva tesi doctoral el seu teatre dels anys vint i trenta. En les històries literàries o teatrals canòniques ha estat considerat un autor frustrat pel propi lirisme, amb un decalatge entre la modernitat de les seves propostes i crítiques —antinoucentistes en el sentit que objectà l'escena "burgesa" derivada d'aquell moviment— i l'estil literari. Penso, però, que és arribat el moment de vindicar la importància de les seves peces més destacables, com ho són les d'altres autors de la seva època també poc considerats com Carles Soldevila, Joan Oliver, Josep Millàs-Raurell o Carme Montoriol. Un oblit que encara és més greu dins el nostre entorn escènic, tan sensible a tota avantguarda forana i tan desconfiat amb la tradició, restringida al reduït cànion de compromís:

algun Guimerà, algun Sagarra, un Rusiñol escadusser, i poca cosa més. Fet i fet, la tesi de Vinyes, quan objectava una mala entesa modernitat i detectava considerables dosis d'autoodi, continua tenint validesa davant d'uns programadors que recelen gairebé en bloc de la nostra producció dramàtica: sigui de preguerra o de postguerra.

Però tornem a l'escriptor de Berga: la faceta narrativa ha constituït una sorpresa per a molts que n'eren desconexadors, i alguns la consideren la part més elevada de la seva producció. Tal vegada sigui així, però això no lleva perquè bescantem en bloc el dramaturg (amb una posició ben original dins el nostre àmbit) o el considerable poeta i líric que va més enllà dels agosaraments de principis de segle. També, malauradament, roman inèdita la seva gran tasca de crític, polemista i dietarista, que sols una edició dels quaderns conservats a l'Arxiu Comarcal de Berga, que completi la que inicià Gilard, podrà solucionar. Tindrem, així, a l'abast, una figura en què l'anècdota, la circumstància biogràfica o el clixé han impedit de calibrar-ne amb justícia el valor.

BIBLIOGRAFIA ESSENCIAL A L'ABAST

OBRES TEATRALS

Teatre: Viatge, Ball de titelles, Arran del mar Caribe. Ed. L'Albí, "Biblioteca d'Escriptors del Berguedà"; 5. Berga, 1988. Ed. i prefaci: Jaume Huch. Pròleg: Jacques Gilard.

Hamlet dramaturg. Llibreria Millà, 1983. Catalunya Teatral; 2ª època; 189. Pròleg de Josep Montanyà.

És un cap boig! Edició: Llibreria Millà. Catalunya Teatral; 2ª època, 214. Barcelona, 1989. Pròleg de Jaume Huch.

PROSA (ARTICLES, TEXTOS DIVERSOS)

Selección de textos. Selección y prólogo: Jacques Gilard. Instituto Colombiano de Cultura, 1982. vol. I. i II. Autores nacionales; 53 i 54. Bogotá, 1982. Trad. al castellà de Jacques Gilard i María Fornaguera de Roda.

POESIA

Antologia de la poesia modernista. A cura de Jordi Castellanos. El Garbell, Barcelona: Edicions 62, 1990.

Antologia poètica. Berga: Ajuntament, 1982.

Hora d'Argent: antologia poètica I: abans de 1901; pròleg de Jordi Lladó; introduccions i coordinació a cura de Joan Tuneu i Torra. Berga: L'Albí; Barcelona: Proa, 2000. Escriptors del Berguedà, 8.

NARRATIVA

A la boca dels núvols. Barcelona: Bruguera, 1984. Els Llibres del mirador; 5. Pròleg de Jacques Gilard.

Entre sambes i bananes. Barcelona: Bruguera, 1985. Els Llibres del mirador; 17. Pròleg de Jacques Gilard.

Tots el contes. Ed. i pròleg de Jaume Huch. Barcelona, Columna, 2000. Col. Clàssica, 386.

L'home de les quatre ombres i altres contes. Ed. i pròleg de Jaume Huch. Barcelona, Columna, 2001. Columna jove, 069.

CONFERÈNCIES

Teatre modern. *Faig Arts*, 38, Manresa, novembre de 1998, amb introducció de Jordi Lladó.

OBRES SOBRE RAMON VINYES

CAMPS, ASSUMPTA. *Ramon Vinyes: una trajectòria literària (per a un estudi de la recepció de D'Annunzio en la seva obra)*. Manresa: Faig Cultura, 1997. Faig arts. Quaderns; 6.

ELIES I BUSQUETA, PERE. *Ramon Vinyes i Cluet: un literat de gran volada*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1972.

FORNER, CLIMENT. "Ramon Vinyes, poeta", *Quadern de Viver*, 4, Viver i Serrateix, novembre de 1999.

GILARD, JACQUES. *Entre los Andes y el Caribe (La obra americana de Ramón Vinyes)*. Universidad de Antioquia, Colombia, 1989.

HUCH, JAUME. *Ramon Vinyes jove*. Tesi de llicenciatura dirigida per Joaquim Molas, Universitat de Barcelona, 1986.

HUCH, JAUME. *Ramon Vinyes entre Catalunya i Amèrica*. IV Jornades d'Estudis catalano-americans. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1992.

LLADÓ, JORDI. *Ramon Vinyes i el teatre (1904-1939)*. Tesi en curs, dirigida per Jordi Castellanos. Universitat Autònoma de Barcelona.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

CAMPILLO, MARIA. *Escriptors catalans i compromís antifeixista (1936-1939)*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.

CAMPS, ASSUMPTA. *La recepció de Gabriele D'Annunzio a Catalunya*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996.

FOGUET, FRANCESC. *El teatre català en temps de guerra i revolució*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

ZALDÍVAR, DASSO. *García Márquez: El viaje a la semilla. La biografía*. Madrid: Alfaguara, 1997.

JORDI LLADÓ I VILASECA (Balsareny, 1957). Professor de Llengua i Literatura catalanes a l'IES Sant Andreu (Barcelona). Llicenciat en Filologia Catalana i amb estudis de doctorat, va dedicar el treball de recerca (1992) a "Pierrot i la literatura catalana modernista" (*Els marges*, 51, desembre de 1994). Actualment prepara la tesi "Ramon Vinyes i el teatre, (1904-1939)". Forma part de la Comissió del Cinquantenari de la mort de Ramon Vinyes (Ajuntament de Berga).

Grup de Barranquilla (1949-50): García Márquez, assegut al mig, amb bigoti; el segon a la seva dreta, Ramon Vinyes.